

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om produktion och saluföring av växtförökningsmaterial

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag av den 5 juli 2023 till Europaparlamentets och rådets förordning om produktion och saluföring av växtförökningsmaterial, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/2031, 2017/625 och 2018/848 och om upphävande av rådets direktiv 66/401/EEG, 66/402/EEG, 68/193/EEG, 2002/53/EG, 2002/54/EG, 2002/55/EG, 2002/56/EG, 2002/57/EG, 2008/72/EG och 2008/90/EG (förordning om växtförökningsmaterial) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 13 september 2023

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah

Konsultativ tjänsteman Marja Savonmäki

13.9.2023

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM PRODUKTION OCH SALUFÖRING AV VÄXTFÖRÖKNINGSMATERIAL, OM ÄNDRING AV EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNINGAR (EU) 2016/2031, 2017/625 OCH 2018/848 OCH OM UPPHÅVANDE AV RÅDETS DIREKTIV 66/401/EEG, 66/402/EEG, 68/193/EEG, 2002/53/EG, 2002/54/EG, 2002/55/EG, 2002/56/EG, 2002/57/EG, 2008/72/EG OCH 2008/90/EG

1 Bakgrund

Kommissionen publicerade den 5 juli 2023 ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om växtförökningsmaterial (COM(2023) 414 final). Genom förslaget till förordning ersätts följande tio direktiv, som upphävs:

- rådets direktiv 66/401/EEG om saluföring av utsäde av foderväxter
- rådets direktiv 66/402/EEG om saluföring av utsäde av stråsäd
- rådets direktiv 68/193/EEG om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar
- rådets direktiv 2002/53/EG om den gemensamma sortlistan för arter av lantbruksväxter
- rådets direktiv 2002/54/EG om saluföring av betutsäde
- rådets direktiv 2002/55/EG om saluföring av utsäde av köksväxter
- rådets direktiv 2002/56/EG om saluföring av utsädespotatis
- rådets direktiv 2002/57/EG om saluföring av utsäde av olje- och spånadsväxter
- rådets direktiv 2008/72/EG om saluförande av annat föröknings- och plantmaterial av grönsaker än utsäde
- rådets direktiv 2008/90/EG om saluföring av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion

Förslaget omfattar inte rådets direktiv 98/56/EG om saluföring av förökningsmaterial av prydnadsväxter, utan det förblir i kraft som sådant. Förslaget omfattar inte heller rådets direktiv 1999/105/EG om saluföring av skogsodlingsmaterial, utan det berörs av ett separat förslag som kommissionen antagit samtidigt (COM(2023) 415 final). För förslaget i fråga utarbetas en separat U-skrivelse.

De äldsta direktivet som hänför sig till lagstiftningen om växtförökningsmaterial är från 1960-talet, men största delen av direktiven har reviderats på 2000-talet. Rådet antog i december 2008 slutsatser där man framförde att den gällande lagstiftningen borde förenklas. Kommissionen utvärderade en reform av lagstiftningen 2007-2008, utarbetade en åtgärdsplan 2009 och genomförde en konsekvensbedömning 2011-2012. I maj 2013 publicerade kommissionen ett förslag

till Europaparlamentets och rådets förordning om växtförökningsmaterial (COM(2013) 262 final) som en del av det så kallade SANCO-paketet (djurhälsa, växtskadegörare, växtförökningsmaterial och offentlig kontroll). Förslaget omfattade 12 direktiv och även direktiven om skogsodlingsmaterial samt plantor av prydnadsväxter. Europaparlamentet förkastade förslaget i mars 2014 och uppmanade kommissionen att dra tillbaka förslaget och lägga fram ett nytt. Kommissionen drog tillbaka förslaget i sitt arbetsprogram 2015, men då lade inte fram något nytt förslag.

Med stöd av artikel 241 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) begärde rådet genom rådets beslut (EU) 2019/1905 av den 8 november 2019 kommissionen att lägga fram en studie om unionens alternativ till att uppdatera den befintliga lagstiftningen om produktion och saluföring av växtförökningsmaterial, och ett förslag, om så är lämpligt med hänsyn till resultaten av studien. Kommissionen publicerade studien (SWD(2021) 90 final) i april 2021. I studien konstaterades att lagstiftningen delvis är föråldrad och fragmenterad och att metoderna är komplicerade. I studien konstaterades också att lagstiftningen inte beaktar den tekniska utveckling som ägt rum på senare tid. Dessutom konstaterades att lagstiftningen inte har genomförts enhetligt i medlemsstaterna, varför verksamhetsföretsättningar inte är rättvisa. Kommissionen ansåg att det är nödvändigt att reformera lagstiftningen och inledde utifrån studien en konsekvensbedömning av förslaget till lagstiftning som genomfördes 2021-2022. Det här förslaget bygger på denna konsekvensbedömning.

2 Förslagets syfte

Det allmänna syftet med förslaget är att säkerställa att alla användare tillhandahålls högklassigt och mångsidigt växtförökningsmaterial. Enligt kommissionen är de viktigaste syftena med förslaget att

- 1) öka tydligheten och samstämmigheten i lagstiftningen bland annat genom att förenkla, förtydliga och harmonisera de legislativa principerna
- 2) möjliggöra utnyttjande av ny vetenskaplig och teknisk utveckling
- 3) säkerställa tillgången på växtförökningsmaterial för framtida utmaningar
- 4) stödja bevarande och hållbar användning av växtgenetiska resurser
- 5) harmonisera ramen för offentlig kontroll och
- 6) förbättra samstämmigheten mellan lagstiftningen om växtförökningsmaterial och lagstiftningen om skyddsåtgärder mot växtskadegörare.

Dessutom genom förslaget säkerställs en fungerande inre marknad och rättvisa verksamhetsföretsättningar samt stöds innovationer och konkurrenskraft. Förslagets syfte är att förbättra effektiviteten och minska den administrativa bördan.

Förslaget beaktar behovet av att säkerställa att växtförökningsmaterial anpassar sig till föränderliga förhållanden inom jordbruk och trädgårdsodling samt miljöförhållanden samt till de utmaningar som klimatförändringarna för med sig. På så vis stödjer det också fortsatt biodiversitet inom jordbruket och livsmedelstrygghet samt svarar på odlarnas och konsumenternas förväntningar på förökningsmaterials kvalitet och hållbarhet. Med tanke på stärkt hållbarhet inom produktionen är det väsentligt att det finns tillgång till växtsorter och annat material med bättre hållbarhetsegenskaper.

Förslaget har anknytning till den europeiska gröna given och kommissionens strategier i anslutning till den: Från jord till bord-strategin, EU:s strategi för biologisk mångfald och EU-strategin för klimatanpassning. Dessutom ligger förslaget i linje med EU:s digitaliseringsstrategi. Förslaget är en del av kommissionens REFIT-program för bättre lagstiftning.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Avsikten med förslaget är att upphäva tio direktiv som gäller produktion och saluföring av växtförökningsmaterial och ersätta dem med en förordning. Genom förslaget ändras dessutom växtskyddsförordningen (2016/2031/EU), kontrollförordningen (2017/625/EU) och förordningen om ekologisk produktion (2018/848/EU) till behövliga delar.

Förslaget innehåller sju kapitel och har åtta bilagor.

Förslaget omfattar förökningsmaterial av jordbruks- och trädgårdsväxter samt förökningsmaterial av vinstockar. Förslaget omfattar inte plantmaterial av prydnadsväxter eller skogsodlingsmaterial. I bilaga I uppräknas de växtsläkten och växtarter som förslaget gäller och den motsvarar de nuvarande direktivens förteckningar över växtsläkten och växtarter.

I förslaget behålls två av den gällande lagstiftningens huvudpelare, som gäller registrering av växtsorter och certifiering av växtförökningsmaterial.

Kapitel I: Allmänna bestämmelser

Kapitel I i förslaget innehåller bestämmelser om objekt och tillämpningsområde, syften och definitioner. Förordningen gäller produktion och saluföring av växtförökningsmaterial i EU samt särskilt krav som hänför sig till: produktion på åkrar och andra platser, materialkategorier, äkthets- och kvalitetskrav, certifiering, märkningar, förpackning, import, yrkesmässiga aktörer och registrering av sorter. En ny sak som förordningen gäller är möjlighet att ställa särskilda odlings- och produktionsvillkor för vissa sorter som kan ha oönskade agronomiska effekter.

Förordningen tillämpas inte på byte av växtförökningsmaterial mellan slutanvändare för eget privat bruk som inte har anknytning till dessa personers kommersiella verksamhet, plantor av prydnadsväxter eller skogsodlingsmaterial. Förordningen tillämpas inte heller på växtförökningsmaterial som är avsett för export till tredjeländer eller till offentlig testning och kontroll, växtförädling, utställningar eller vetenskapligt syfte.

I definitionerna i förslaget uppräknas på ett heltäckande sätt de termer som används i förordningen. I slutet av kapitlet föreskrivs det om växtförökningsmaterialens överensstämmelse med växtskyddsförordningens krav.

Kapitel II: Krav på produktion och saluföring

Kapitel II i förslaget innehåller bestämmelser om allmänna krav på produktion och saluföring av växtförökningsmaterial. I enlighet med den gällande lagstiftningen föreslås det i förslaget att växtförökningsmaterial får produceras och saluföras endast av sorter som är registrerade i en nationell växtsortlista. I anslutning till detta föreskrivs det om några undantag. Växtförökningsmaterial får produceras och saluföras i följande kategorier: stam-, bas-, certifikat- och standard-utsäde/material. För respektive kategori gäller allmänna produktions- och kvalitetskrav, som i tillämpliga fall är förenliga med internationella standarder (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) utsädessystem, Internationella frökontrollorganisationens (Ista) regler och FN:s ekonomiska kommission för Europas (Unece) normer för utsädespotatis).

I kapitlet föreskrivs det om krav som hänför sig till kontroller och certifieringar som utförs av yrkesmässiga aktörer under myndigheternas tillsyn. En ny sak är att kommissionen till denna del föreslår en utvidgning till alla sektorer och kategorier av växtförökningsmaterial. Dessutom föreskrivs det om allmänna krav i anslutning till saluförda partier, förpackning och ompackning av partier samt märkning av förpackningarna med garantibevis eller etiketter. I kapitlet föreskrivs det också om myndigheternas åtgärder om de upptäcker regelvidrigheter i produktionen eller saluföringen.

I förslaget föreskrivs det att för vissa material får undantag göras från de allmänna produktions- och saluföringskraven. Sådana material är: heterogent material, ursprungsorter, material som saluförs direkt till slutanvändaren, växtgenetiska resurser som marknadsförs av lagstadgade eller officiellt anmälda genbanker, organisationer och nätverk samt utbyte av utsäde mellan odlare. De nämnda kraven är nya med undantag för ursprungsorter. Utöver dessa bibehålls eller ändras undantag som gäller följande material: förädlarens material, material vars sortregistrering ännu inte har blivit färdig, material som berörs av leveranssvårigheter i vissa nödsituationer och material som inte är slutgiltigt certifierat. Dessutom föreskrivs det om vissa villkor för att medlemsstaterna i vissa situationer ska kunna ställa strängare krav på sin nationella produktion eller tillåta undantag från kvalitetskraven.

I kapitlets sista del föreskrivs det om villkor som hänför sig till material som importeras från länder utanför EU. Import är möjlig endast från sådana länder vilkas system enligt kommissionens bedömning har konstaterats motsvara EU:s lagstiftning och landet i fråga har beviljats likvärdighet (ekvivalens). När det gäller utsäde motsvarar praxisen den gällande lagstiftningen med den skillnaden att beslutet kan fattas genom en genomförandetakt som kommissionen antagit i stället för genom rådets och parlamentets förordning. När det gäller plantmaterial ansvarar medlemsstaten enligt den gällande lagstiftningen för att materialet uppfyller krav som är likvärdiga med EU:s krav, men när det gäller fruktplantor bereder kommissionen redan införandet av EU-likvärdighet och undantaget för medlemsländer att föreskriva om import upphör den 31 december 2025. För grönsaksplantor gäller motsvarande undantag till den 31 december 2029.

Kapitel III: Yrkesmässiga aktörer

Kapitel III i förslaget innehåller bestämmelser om krav på yrkesmässiga aktörer som producerar växtförökningsmaterial. Yrkesmässiga aktörer ska registrera sig i växtskyddsregistret enligt EU:s växtskyddsförordning (2016/2031/EU). En ny sak är att det föreslås olika förpliktelser för aktörer, till vilka hör bland annat att fastställa kritiska punkter i produktionsprocessen och saluföringen och följa dem samt krav i anslutning till spårbarhet för växtförökningsmaterial. För aktörer föreslås dessutom krav på bokföring över produktion och försäljning samt rapporteringsskyldighet till myndigheten.

Kapitel IV: Registrering av sorter

I kapitel IV i förslaget föreskrivs det att medlemsstaterna ska föra en offentlig nationell växtsortlista och medlemsstaterna ska rapporterna uppgifterna till kommissionen för unionens växtsortsregister. En sort får saluföras i hela EU när den har registrerats i växtsortlistan i en medlemsstat. Den ska finnas en officiell beskrivning av sorter som registreras, där det verifieras att sorten uppfyller kraven på enhetlighet, särskiljbarhet och stabilitet. För vissa sorter, såsom ursprungsorter, räcker en officiellt erkänd beskrivning för registrering. Kraven motsvarar praxis enligt den gällande lagstiftningen och möjliggör nu registrering av även nya ursprungsorter av fruktplantor genom en officiellt erkänd beskrivning.

De sorter som registreras i växtsortlistan ska dessutom ha ett gott odlings- och bruksvärde (inkl. hållbarhet som en ny sak) som utreds före registrering i odlingsvärdeförsöken. Kravet föreslås nu gälla även grönsaker och fruktplantor utöver jordbruksväxter. Kommissionen föreslår utvidgade krav på odlingsvärdeförsöken framför allt när det gäller bedömningen av sorternas hållbarhet och egenskaper i anslutning därtill. Odlingsvärdeförsöken ska kunna göras under myndighetens övervakning. I kapitlet ingår dessutom närmare bestämmelser om kraven och förfarandena i anslutning till testning av sorter, godkännande för och avförande från växtsortlistan, benämning av sorter samt upprätthållande av sorter.

Om en sort är en sort i kategori 1 NGT eller 2 NGT-växt enligt bestämmelserna i kommissionens förslag till förordning som gäller växter som producerats med vissa nya genomtekniker samt livsmedel och foder som härrör från dem (COM(2023) 411 final), ska en anteckning om detta göras i växtsortlistan på samma sätt som i fråga om genetiskt modifierade (GMO) sorter. Om en sort har förädlats med tolerans mot herbicider (s.k. herbicidtolerant sort) ska det beaktas i samband med godkännandet av sorten och antecknas i växtsortlistan. En annan ny sak som kommissionen föreslår är att särskilda villkor ska kunna ställas även för odling av herbicidtoleranta sorter.

Kapitel V: Förfaranden, inkl. delegerade akter och genomförandeakter

Kapitel V i förslaget innehåller bestämmelser om förutsättningar som gäller delegerade akter och genomförandeakter som antas med stöd av förordningen. Kommissionen får anta delegerade akter för att ändra bilagorna I-VI. Enligt förslaget ska befogenheten att anta delegerade akter delegeras till kommissionen för en period av fem år. Delegeringen av befogenhet får förlängas automatiskt med 5 år, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig den senast tre månader före utgången av varje period. Kommissionen ska utarbeta en delegeringsrapport senast nio månader före utgången av den första femårsperioden. Kommissionen ges befogenhet att föreskriva om de tekniska detaljer som fastställts för produktion och saluföring genom genomförandeakter och några delegerade akter. Kommissionens förslag till genomförandeakter ska behandlas i ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder, på samma sätt som de nuvarande direktivens genomförandeakter (Allmänna livsmedelsförordningen 178/2002/EG).

Kapitel VI: Rapportering, påföljder, ändringar i andra förordningar

Kapitel VI innehåller bestämmelser om medlemsstaternas rapportering till kommissionen, påföljder och ändringar i andra EU-förordningar. Nya saker som rapporteringen föreslås omfatta är till exempel de producerade mängderna växtförökningsmaterial och produktionsarealerna för olika kategorier samt uppgifter om mängderna material som saluförts med olika undantag. Uppgifterna ska rapporteras med fem års mellanrum.

Medlemsstaterna ska föreskriva om påföljder för överträdelser av bestämmelserna i förordningen och vid bedrägerier.

Dessutom föreskrivs det om ändring av EU:s växtskyddsförordning (2016/2031/EU), kontrollförordning (2017/625/EU) och förordning om ekologisk produktion (2018/848/EU). För växtskyddsförordningen del slopas hänvisningarna till de direktiv om växtförökningsmaterial som upphävs när det gäller reglerade EU-icke-karantänskadegörare. I fortsättningen är avsikten att kommissionen ska föreskriva om växtskadegörare enligt växtskyddsförordningen endast i växtskyddsförordningen. När det gäller kontrollförordningen inkluderas växtförökningsmaterial i förordningens tillämpningsområde. När det gäller förordningen om ekologisk produktion ändras vissa punkter som gäller växtförökningsmaterial inom ekologisk produktion samt heterogent material för ekologisk produktion.

Kapitel VII: Slutbestämmelser

Genom förslaget upphävs direktiven 66/401/EEG, 66/402/EEG, 68/193/EEG, 2002/53/EG, 2002/54/EG, 2002/55/EG, 2002/56/EG, 2002/57/EG, 2008/72/EG och 2008/90/EG. Hänvisningar till dessa direktiv betraktas i fortsättningar som hänvisningar till denna förordning i enlighet med korrelationstabellen i bilaga VIII till denna förordning. I kapitlet föreskrivs det också om ikraftträdande och tillämpning av förordningen. Förordningen ska i huvudsak tillämpas 36 månader efter ikraftträdandet. En undantag är rapporteringen av import som strider mot reglerna via IMSOC-systemet i artikel 40.4, som ska införas tre dagar efter ikraftträdandet av förordningen. Artikel 52 om odlingsvärdesförsök (inkl. hållbarhet) ska börjas tillämpas på frukt- och köksväxter först 60 månader efter ikraftträdandet av förordningen.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Förslagets rättsliga grund är artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF), som erbjuder en rättslig grund för antagandet av bestämmelser som behövs för att uppnå målen för den gemensamma jordbrukspolitik.

Förslaget behandlas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillsammans med Europaparlamentet. Rådet skall fatta beslut med kvalificerad majoritet.

Statsrådet anser att den rättsliga grunden för förslaget är ändamålsenliga.

Kommissionen framför i sitt förslag att lagstiftningen om produktion och saluföring av växtförökningsmaterial har till stor del varit EU-lagstiftning, vilket har möjliggjort en fungerande inre marknad samt säkerställt tillgången och kvaliteten på växtförökningsmaterial på marknaden. Kommissionen anser att en fungerande inre marknad och lagstiftnings krav kan bäst och effektivast uppnås på EU-nivå.

Kommissionen anser att förordning är den lämpligaste rättsaktsformen, som garanterar en hög kvalitet och tillgång till växtförökningsmaterial för användarna, en fungerande inre marknad och rättvisa verksamhetsförutsättningar för aktörer samt en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion. Till följd av särskilda agroekologiska förhållanden får medlemsstaterna på vissa villkor och med vissa undantag ställa strängare nationella krav med EU-kommissionens tillstånd. Dessutom har medlemsstaterna till följd av förhållandena tillåtit flexibilitet i anslutning till ordnandet av odlingsvärdesförsök och kraven på dem.

Statsrådet anser att kommissionens förslag är förenligt med proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna.

5 Förslagets konsekvenser

Konsekvenser för förvaltningen

Alla nationella resursbehov som förslaget orsakar har ännu inte uppskattats. I detta skede är det svårt att bedöma alla konsekvenser för Finland, eftersom de slutliga detaljerna i förordningen inte är kända, och eftersom förslaget är förenat med rättsakter på lägre nivå (delegerade akter och genomförandeakter) vilkas innehåll ännu inte är känt.

Förslaget har konsekvenser för förvaltningen, eftersom myndighetens uppgifter sannolikt kommer att öka. I förslaget utvidgas de kontroller som aktörerna utför under myndighetens tillsyn

till nya sektorer. I anslutning här till bör myndigheten ordna behövlig utbildning och bemyndiga aktörer. Det föreslås dessutom att myndigheten årligen ska auditera aktörer som utför kontroller under myndighetens tillsyn och detta kan också öka arbetsbördan inom förvaltningen. Konsekvenserna av dessa nya fullmakter för förvaltningen i Finland beror på i vilken mån aktörerna ansöker om fullmakter.

Genomförandet av förordningen kräver i synnerhet i det inledande skedet att myndigheternas processer för certifiering av växtförökningsmaterial, tillsyn för verksamheten och rapportering utvecklas och eventuellt att de nuvarande processerna anpassas. Dessutom bör myndigheternas IT-system i anslutning till dessa processer utvecklas och upprätthållas och eventuellt behövs nya system. Enligt förslaget ska alla aktörer i fortsättningen föras in i växtskyddsregistret. Registret underhålls av Livsmedelsverket och för närvarande ingår en del av aktörerna i det.

Ordnandet av tillsyn i enlighet med kontrollförordningen och samordning av den med växtskyddsförordningen ökar sannolikt tillsynsmyndighetens arbetsbörda åtminstone i det inledande skedet. Den tillsyn som hänförs sig till sektorn har redan nu rapporterats inom Livsmedelsverket i enlighet med den fleråriga kontrollplanen enligt kontrollförordningen. Dessutom föreslås nya skyldigheter för medlemsstaterna att rapportera till kommissionen och för detta borde myndigheten samla in uppgifter av aktörerna om bland annat produktionen och saluförda mängder. Detta kan öka arbetsmängden och dessutom bör lämpliga IT-systemen utvecklas för insamling och rapportering av uppgifter.

I förslaget föreslås betydande utvidgningar i fråga om odlingsvärdesförsöken i anslutning till registrering av växtsorter och kravet på odlingsvärdesförsök utvidgas till att gälla alla växtkategorier enligt förordningen. I fråga om fruktplantor och eventuellt också för grönsaksplantor betyder detta att ett nytt testningssystem måste införas i Finland, vilket bland annat innebär nya myndighetsuppgifter när testsystemet inrättas, i undersökning och övervakning av undersökning. Enligt förslaget ska odlingsvärdesförsök också kunna utföras i samarbete med en annan medlemsstat som har samma agroekologiska förhållanden. I Finland svarar Naturresursinstitutet med stöd av utsädeslagen (600/2019) för undersökning av lantbruksväxters odlingsvärde vid officiella sortförsök. Kostnaderna för försöken har täckts med aktörernas deltagaravgifter. Införandet av de nya hållbarhetskraven ökar myndighetens uppgifter i anslutning till ordnandet av försök samt arrangemangen och kostnader i anslutning till testningsnätverket för dem som genomför försöken och för företrädare för växtsorterna. Konsekvenserna är beroende av i vilken omfattning de krav som framförts i förslaget kommer att realiseras. Kommissionen bedömer att på EU-nivå kommer kostnader att riktas mot de nya växtkategorier med vilka det inte tidigare har ordnats odlingsvärdesförsök. En annan ny sak är att myndigheten måste ordna auditering av aktörer, om försöken ordnas under myndighetens tillsyn. I Finland har odlingsvärdesförsök med lantbruksväxter redan nu ordnats under myndighetens tillsyn. I förslaget föreskrivs också om andra krav och förfaranden som gäller registrering av sorter och som i stor utsträckning överensstämmer med den gällande lagstiftningen.

Konsekvenser för aktörerna

I förslaget ges aktörerna större möjlighet än nu att utföra kontroller, provtagning, testning av prover eller andra element i certifieringsprocessen under myndighetens tillsyn. Kommissionen bedömer att på EU-nivå kommer detta att minska aktörernas kostnader när det gäller certifieringskontroller. Om företagen å andra sidan är små och medelstora, som i Finland är många inom sektorn, har de inte nödvändigtvis resurser att sköta granskningarna själva och kostnadsbesparingarna realiseras inte till denna del.

Utvidgningen av odlingsvärdesförsöken till även andra växtkategorier än lantbruksväxter kan öka växtförädlarnas och andra aktörers kostnader avsevärt inom dessa sektorer. Dessutom kan fleråriga försök ha en förlängande inverkan på tiden för utsläppande på marknaden av nya sorter.

I fortsättningen ska alla aktörer vara skyldiga att ha bokföring över bland annat de årliga producerade och saluförda mängderna. Enligt kommissionen är strävan med de nya rapporterings-skyldigheterna att följa lagstiftningens konsekvenser och bedöma utvecklingsbehoven. Rapporteringsskyldigheterna sträcker sig också till bland annat nätverk som underhåller genetiska resurser, som kan vara mycket små organisationer. Å andra sidan, om rapporteringssystemen är ändamålsenliga och överlappande rapportering undviks, ökar aktörernas börda inte kännbart.

Kommissionen bedömer att förslaget har positiv inverkan på tillgången på växtförökningsmaterial samt materialets mångsidighet och kvalitet på marknaden, vilket har positiva konsekvenser för de odlare och andra aktörer som använder materialet. Kommissionen bedömer också att odlingen och utbudet av bland annat ursprungsorter ökar när registreringen av dem underlättas. Konsekvenserna i Finland är beroende av bland annat hur intresserade aktörerna är av att registrera och producera sådana material.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget har ekonomiska konsekvenser för både myndigheter och aktörer. Aktörernas rådgivning och utbildning samt aktörernas nya uppgifter, bland annat certifiering under myndighetens tillsyn samt ordnande av tillsynen i enlighet med den nya kontrollförfordningen ökar sannolikt tillsynsmyndighetens arbetsbörda. I fråga om IT-systemen är det dessutom nödvändigt att ändra, underhålla och utveckla de nuvarande systemen och eventuellt behövs nya system bl.a. för rapportering och tillsyn över aktörerna, vilket medför kostnader.

Kommissionen bedömer att de ekonomiska konsekvenserna på EU-nivå hänför sig i huvudsak till de nya hållbarhetskraven för odlingsvärdesförsök och utvidgningen av försöken till alla växtkategorier som hör till förordningens tillämpningsområde. Kommissionen bedömer att de utökade hållbarhetskraven på växtsorter kan höja växtförädlarnas kostnader och priserna på växtförökningsmaterial. Konsekvenserna i Finland är beroende av hur mycket man måste ändra på nätverket och arrangemangen för odlingsvärdesförsök och för vilka växtarter odlingsvärdesförsök behöver ordnas. Ändringarna har ekonomiska konsekvenser för både myndigheter och aktörer i synnerhet när det gäller de föreslagna odlingsvärdesförsöken i fråga om frukt- och grönsaksväxter. I Finland förekommer inte växtförädlingsverksamhet i fråga om alla växtkategorier.

De kostnader som orsakas av förändringarna enligt förslaget täcks inom ramen för anslagen enligt planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna. Eventuella tilläggsresurser linjeras vid behov på normalt sätt i beslutsprocesserna för planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna.

Förslaget har inga konsekvenser för EU:s budget. Kommissionen har endast bedömt förslagets konsekvenser på EU-nivå i sin konsekvensbedömning.

Konsekvenser för lagstiftningen

Eftersom det är fråga om en förordning är den som sådan tillämplig lagstiftning. Förslaget föranleder dock ändringar i den nationella lagstiftningen. I Finland föreskrivs det om växtförökningsmaterial i utsädeslagen (600/2019) och lagen om plantmaterial (1205/1994). Förslaget föranleder behov av ändringar i dessa lagar. Dessutom behöver lagen om bekämpning av flyghavre

(185/2002) och lagen om kraven i fråga om potatisodling inom produktionsområdet för högklassig utsädespotatis (574/2002) eventuellt ändras så att de börjar motsvara den nya EU-lagstiftningen.

Miljökonsekvenser

Kommissionens mål är att främja mångfald i jordbruksmiljön bland annat genom att underlätta skydd och hållbar användning av växtgenetiska resurser samt genom nya förökningsmaterialkategorier, såsom heterogent material. Kommissionens mål är också att främja växtproduktionens anpassning till klimatförändringarna genom regler som hänför sig till växtförökningsmaterial.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt 18 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet helt eller huvudsaklig lagstiftningsbehörighet i fråga om jord- och skogsbruk.

Det föreskrivs om tillämpning på Åland av rikets lag om plantmaterial genom en landskapslag (ÅFS 97/2013) och om tillämpning på Åland av rikets utsädeslag genom en landskapslag (ÅFS 48/2021).

7 Ålands behörighet

Förslaget behandlas i jordbruks- och fiskerådet samt i en arbetsgrupp (Genetic resources & innovation agriculture, seeds, propagating and planting materials) under det. Förslaget presenterades på ett möte för i jordbruks- och fiskerådet den 25 juli 2023.

Kommissionen presenterade förslaget på ett inofficiellt möte för rådets arbetsgrupp den 6 juli 2023. Förslaget börjar behandlas i rådets arbetsgrupp den 13 september 2023.

I Europaparlamentet ansvarar utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling (AGRI) för behandlingen av förslaget. Betänkandet ska utarbetats av Herbert Dorfmann.

Europaparlamentets utskott för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet (ENVI) ger utlåtande om saken.

De andra medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända i detta skede.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionens förslag har behandlats på ett möte för sektionen för jordbruk och livsmedel (EU-18) den 7 september 2023.

U-skrivelsen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet. Ålands landskapsregering har hörts under beredningen av U-skrivelsen. Utkastet till U-skrivelse har behandlats i undersektionen för utsäde och plantmaterial, som lyder under sektionen för jordbruk och livsmedel (EU-18), den 23 augusti 2023 och i sektionen för jordbruk och livsmedel (EU-18) den 7 september 2023.

9 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understöder huvudprinciperna i förslaget som syftar till är att förenkla, förtydliga och harmonisera lagstiftningen om produktion och saluföring av växtförökningsmaterial samt till att möjliggöra utnyttjande av ny vetenskaplig och teknisk utveckling.

Statsrådet anser att det är viktigt att harmonisera lagstiftningen med växtskyddsförordningen och kontrollförordningen, men ökning av den administrativ börda för undvikas.

Statsrådet understöder i fråga om växtförädlingsmaterial förslagets allmänna mål att förbättra vilka hänför hållbarheten inom jordbruks- och trädgårdsproduktionen och anpassningen till klimatförändringen. Statsrådet förhåller sig reserverat till att odlingsvärdesförsöken utvidgas till nya växtgrupper. Statsrådet anser att i fråga om utvidgningen och de nya hållbarhetskriterierna bör man granska och beakta ändamålsenligheten, de tillgängliga metodernas tillförlitlighet och kostnadseffektivitet, tillräcklig tillämpbarhet i frågor som gäller odlingsförhållanden med olika klimat och det praktiska genomförandet.

Statsrådet understöder principerna enligt vilka förslaget stödjer skydd och hållbar användning av växtgenetiska resurser.

Statsrådet anser att det måste ses till att de detaljerade bestämmelserna är tillämpliga i praktiken och att de måste preciseras vid behov. När det gäller detaljernas tillämplighet måste man dessutom vid behov beakta att bestämmelserna i praktiken också tillämpas på klimatförhållanden i Finlands och särdragen hos odlingsförhållandena i Finland.

Statsrådet anser att de bestämmelser som gäller överföring av befogenhet måste vara exakta och noggrant avgränsade samt tidsmässigt begränsade. De föreslagna delegerade förordningarna och genomförandeförordningarna uppfyller i princip dessa krav och är motiverade. Deras ändamålsenlighet måste dock bedömas närmare under den fortsatta behandlingen.